

Kopia till

Markäg (enl fört)
rek+mb
SNV
Kom fullm
Bynd
Planenh
Lantmätenh
Naturvårdsenh
FBM
Vägförv
Planverket
Lantbrnd
SVS
Naturvårdsreg
Akten
Reservatspärmen

Förordnande om naturreservat samt skötselplan för del av Kittelfältet vid Alsterstjärnarna på Brattforsheden.

Filipstads kommun, Värmlands län

Beskrivning av naturreservatet -
Grund för beslutet
Ändamålet med reservatet
Reservatsföreskrifter

Sammanfattning

- ang förfogandet över fastighet
- ang intrång och åtgärder
- ang allmänhetens uppträdande
- ang reservatsförvaltningen

SKÖTSELPLAN

1.	Beskrivning
1.1	Naturförhållanden
1.2	Markanvändning
1.3	Anordningar för friluftsliv
2.	Disposition och skötsel av mark och vatten
2.1	Övergripande mål
2.2	Riktlinjer beträffande skogsmarken
2.3	Riktlinjer beträffande jakt och viltvård
2.4	Fiske och fiskevård
2.5	Byggnader
2.6	Vägar
3.	Anordningar för friluftsliv
3.1	Övergripande mål
3.2	Vandringsled
3.3	Lägerplats
3.4	Kanotled
3.5	Renhållning
3.6	Information
3.7	Gränsmarkering

4.	Tillsyn
5.	Dokumentation av utförda åtgärder
6.	Naturvårdsförvaltningens ekonomi
6.1	Allmänt
6.2	Kostnader
6.3	Finansiering

Förord

Kittelfältet vid Alsterstjärnarna som berörs av detta beslut utgör en del av ett betydligt mer omfattande naturvårdsobjekt nämligen Brattforsheden. Detta större område betecknas i sin helhet som riksobjekt. Länsstyrelsen behandlar naturvårdsfrågorna för detta större objekt parallellt med föreliggande beslut enligt följande modell.

1. Förordnande enligt § 19 naturvårdslagen för ett större sammanhängande område - cirka 10 000 hektar.
2. Reservatsbildning enligt § 7 naturvårdslagen för i första hand tre stycken delområden (inklusive Kittelfältet vid Alsterstjärnarna) .
3. Samrådsplikt för ett 20-tal delområden beträffande skogsbruksåtgärd m m.
4. Successiv prövning av fråga om eventuell reservatsbildning även för vissa av samrådsområdena (enl pkt 3 ovan).
5. Utbyggnad och skötsel av friluftsanordningar skall i huvudsak berörda kommuner ansvara för.

BESKRIVNING

Administrativa data

Riksregisternummer:	1702035
Beslutsdatum:	1984-03-19
Namn:	Alsterstjärnarna
Kommun:	Filipstad
Registerområde:	Brattfors
Läge:	Öster om Stegelviken i sjön Alsterns södra del. Cirka 5 km väster om Brattfors. Topografiska kartbladet Ekonomiska kartbladet 11 D 3 i- 3 j Koordinater
Gränser:	Framgår av markering på karta i bil 1.
Area:	81 hektar
därav landarea:	72 hektar
Fastighet:	Brattforshyttan 3:1 Brattforshyttan 1:10
Markägare:	Billeruds AB
Upplåtelser:	Tomter för 4 st fritidshus

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen

Grund för beslutet

Kittelfältet vid Alsterstjärnarna ingår som del i riksobjektet Brattforsheden. Motiven för naturvårdsförordnanden för detta större område framgår av bil 3. Hela Brattforsheden kan trots sina mer än 10 000 hektar ses som en sammanhållen enhet. Restriktiva bestämmelser kan dock inte utfärdas för hela detta stora område av praktiska och ekonomiska skäl. Några särskilt framträdande delområden bör däremot ges ett mer fullständigt naturskydd.

Kittelfältet vid Alsterstjärnarna är ett av de delområden som bedöms vara speciellt angelägna att skydda. Kittelfältet är i

första hand av geologiskt intresse. De karaktäristiska ytformerna är dödisgröpar. Sådana uppträder här och var inom stora områden på Brattforsheden men förekommer vid Alsterstjärnarna i koncentrerad och spektakulär gruppering. Formationerna har förutsättningar att tilldra sig spontant intresse från en bred publik. De har därigenom en stor pedagogisk potential vilken kan utnyttjas för att sprida kännedom om landets natur och skapa förståelse för naturprocesser.

Ändamålet med reservatet är i första hand att bevara Kittelfältets ytformer. Ändamålet är även att till väsentlig del bevara skogsbestånden intakta på grund av deras pedagogiska betydelse för förståelsen av naturföreteelsen.

Förordnande

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som markerats på bifogad beslutskarta (i skala 1:10 000, bil 1) som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt i någon form
2. förändra områdets ytformer genom att gräva, spränga, schakta, utfylla eller utföra annan markbearbetning
3. dika, dämna eller på annat sätt förändra vattenförhållandena
4. uppföra ny byggnad eller väsentligt ändra befintlig byggnad
5. anordna upplag annat än i samband med tillåten skogsavverkning
6. dra fram mark- eller luftledning
7. anlägga ny väg eller väsentligt ändra befintlig väg
8. utöva jakt, annat än vad som sägs i bifogad, fastställd skötselplan
9. fiska eller utföra fiskevårdande åtgärd
10. företa skogsgödsling eller använda kemiska bekämpningsmedel
11. upplåta mark- eller vattenområde för tävlingar, lägerverksamhet eller militära övningar som kan medföra föroreningar och markslitage.
12. plantera in för området främmande växt- eller djurarter.

Utan tillstånd av länsstyrelsen är det förbjudet att

13. bedriva skogsbruk annat än enligt bifogad, fastställd skötselplan.

Ovan angivna föreskrifter må ej utgöra hinder för uppförande av anläggningar och andra företag som avser att Betjäna allmänhetens friluftsliv i enlighet med reservatets ändamål och fastställd skötselplan.

Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i

den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av bifogad skötselplan.

Dessa åtgärder innebär

1. Anordningar för utmärkning av reservatet
2. Vandringsleder
3. Enkel lägerplats - typ "gapskjul" i anslutning till Alsterstjärnarna.
4. Entreplatser med parkering och informationsanläggningar.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Det är förbjudet att

1. framföra bil eller annat motorfordon annat än på upplåtna vägar
2. framföra terrängfordon eller båt
3. göra upp öppen eld - annat än på plats som särskilt iordningsställts och anvisats
4. skada vegetationen t ex genom att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd ävensom att plocka blomm växter, mossor, lavar, vedsvampar och alger
5. störa djurlivet t ex genom att uppehålla sig vid bo eller släppa lös hund eller annat husdjur
6. på ett störande sätt använda radioapparat, gramfon eller dylikt
7. tälta
8. uppställa husvagn.

Vetenskapliga undersökningar av områdets naturförhållanden skall utföras i samråd med reservatsförvaltaren.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad plan för skötseln.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara skogsvårdsstyrelsen.
3. Naturvårdsförvaltaren skall utse särskild tillsynsman och utforma arbetsinstruktion för denne.
4. För området skall finnas ett rådgivande organ (skötselråd) som är gemensamt för hela Brattforsheden.
5. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande äga rum med länsstyrelsen. Naturvårdsförvaltaren har att följa de direktiv som länsstyrelsen fortlöpande kan komma att meddela.

SKÖTSELPLAN

1. BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

1.1 Naturförhållanden

Området domineras av en koncentration av s k dödisgropar. Groparna bildades under den senaste istidens avsmältningsskede (cirka 10 000 år sedan) genom att isberg strandade i det grunda havsområdet som då fanns här. Smältvattenströmmarna transporterade ut stora mängder sandmaterial i havsviken. De strandade isbergen förhindrade en jämn sedimentation. När isbergen så småningom smälte undan lämnade var och en av dem en grop efter sig i sandsedimenten. Gropens kanter rasade in och den oftast mycket jämna formen uppstod.

Groparna är av varierande storlek och djup. Djupet och avståndet till grundvattnet varierar vilket illustreras av vegetationen i groparnas botten. De djupare groparna hyser vitmossvegetation eller upptas av öppna vattenytor. Alsterstjärnarna är exempel på detta. Vegetationens variationer och zonering beroende på djupet beskrivs i några bandprofiler (I Brelin, R Lövgren 1969).

Det centrala området - kring tjärnarna - hyser ett äldre barrskogsbestånd som under relativt lång tid fått utvecklas utan direkta skogsvårdsåtgärder. Den högstammiga naturskogsartade skogen ger en god och stämningsfull överblick över ytformerna.

Sundstjärnen i områdets nordvästra del är intressant genom den säregna färgen på vattnet och den mycket attraktiva landskapsbilden med den nästan symmetriska tjärnen ganska långt ner i en stor dödisgrop. Den turkosfärg vattnet har orsakas sannolikt av små alger som svävar i vattnet.

Andra delar täcks av täta ungskogsbestånd. Kring den lilla bäck som söderut avvattnar Alsterstjärnarna finns en riklig björkinblandning.

1.2 Övrigt

I områdets nordvästra del i strandzonen finns 4 st fritidshus (på ofri grund) samt ett enkelt båthus (norra stranden). Fram till byggnaderna går bilväg av mycket enkel beskaffenhet.

I områdets södra del, vid Stegelviken finns en båtplats med någon enkel brygga.

Norr om Alsterstjärnarna finns en parkeringsplats och informationstavla. Från denna utgångspunkt för en vandringsled som går till en rastplats (med "gapskjul") vid västra kanten av tjärnarna. Anläggningarna iordningställdes 1976/77 som AMS-arbete. Rastplatsen har blivit ett populärt utflyktsmål och markslitage är betydande.

1.3 Slitage- och störningskänslighet

Området domineras av torra, fasta marker utan större erosionsrisk. Vegetationen på den torra marken skadas däremot lätt av upprepat tramp. Nya stigar och vegetationsfria ytor uppstår relativt lätt.

2. DISPOSITION OCH SKÖTSEL

2.1 Övergripande mål

Syftet med naturvårdsförvaltningen är att bevara de geologiska ytformerna.

Syftet är vidare att bevara området allmänt attraktivt och underlätta allmänhetens naturstudier.

2.2 Riktlinjer beträffande hävd av skogsmarken

Naturskogskaraktären inom skötselområde nr 1 skall i huvudsak bevaras. I första hand bör bestånden lämnas orörda för fri utveckling. Beståndet har inte något speciellt högt "urskogsvärde". Däremot har den högstammiga skogen en avgörande roll för att de geologiska ytformerna skall framträda tydligt.

En föryngringshuggning och även en gallring (timmerställning) skulle innebära att överblicken och perspektivet väsentligen skulle försvinna under lång tid. Det sagda skall emellertid inte leda till en parkartad rensning av

underbestånd. En fortsatt spontan utveckling av skogsbeståndet bedöms bäst främja reservatets ändamål. På sikt ökar härigenom även skogsbeståndets eget naturvårdsvärde och områdets pedagogiska betydelse. Det säregna landskapets former bedöms även upplevas starkare i kombination med naturskogen.

Skötselområde nr 2 består till stor del av tallungskogar. Inom området skall normalt skogsbruk bedrivas dock med särskild hänsyn till naturvårdsaspekter (enligt generella regler i skogsvårdslagen). Särskild uppmärksamhet bör (av markägaren) ägnas speciellt strandzonen vid Stegelviken vid bäcken från Alsterstjärnarna samt på udden i nordvästra hörnet av reservatet.

Skötselområde nr 3 utgöres av en rad av fritidstomter vid stranden Eventuellt ingrepp i tomternas skogsvegetation föreslås bli begränsad och utformas så att avskärmande insynsskydd behålles mot öster och norr.

2.3 Riktlinjer för jakt och viltvård

Området bedöms inte äga ett djurliv som väsentligt avviker från övriga delar av Brattforsheden. Eventuellt kan "naturskogen" på sikt komma att hysa vissa ovanliga arter.

Jakten inom området bör dock begränsas med hänsyn till att det under stor del av året kan komma att fungera som frekventerat utflyktsmål.

Jakt får därför endast bedrivas så att skottlossning normalt ej förekommer inom själva reservatsområdet. Hinder föreligger däremot inte för drev eller dylik åtgärd som föranleds av att reservatet ingår i en större jaktlig enhet.

2.4 Fiske och fiskevård

Fiske eller utplantering av vattenorganismer får inte ske. Motivet är i första hand en strävan att begränsa besöksstrycket och slitaget på området.

2.5 Byggnader

Befintliga byggnader och tomtmark disponeras utan direkt hinder av naturvårdsförordnandet. Väsentlig ändring av nuvarande förhållanden som motverkar syftet med förordnandet skall dock ej tillåtas.

2.6 Vägar

Sakägars utnyttjande av befintliga vägar kan fortgå utan hinder av naturvårdsförordnandet. Väsentlig ändring av befintlig väg förutsättes ej ske. Smärre ingrepp för underhåll av befintlig väg skall ske i samråd med naturvårdsförvaltaren.

Allmänhetens utnyttjande av befintliga bilvägar skall begränsas enligt kartan, bil 1, dvs avse endast tillfart till iordningställda P-platsen.

3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

3.1 Övergripande mål

I den fysiska riksplaneringen (FRP) har Brattforsheden betecknats som riksobjekt avseende dels de naturvetenskapliga värdena, dels avseende det sociala värdet. Detta motiverar att serviceanläggningar utvecklas på Brattforsheden.

Tillkomsten av sådana anläggningar bör ske i samverkan mellan stat och kommun samt eventuellt även privata intressenter. Utvecklingen av anläggningar i större omfattning är beroende av att särskilt organ med lokal anknytning kan ansvara för löpande skötsel. Iordningställandet av anläggningar kan påräknas i väsentlig utsträckning kunna ske som AMS-arbeten. En förutsättning för sådan satsning är dock att garantier för fortlöpande och högkvalitativ skötsel kan skapas.

Rekommendationer till utformning av anläggningar på Brattforsheden återfinns i särskild bilaga till länsstyrelsens beslut om naturvårdsområden § 19).

Kittelfältet vid Alsterstjärnarna berörs av anläggningsplanen närmast genom att en av vandringslederna går i anslutning till reservatet. Här finns även en parkeringsplats och en rastplats. Anordningarna inom reservatet underhålls och kompletteras oavsett hur utvecklingen beträffande Brattforshedens friluftsanordningar i övrigt fortskrider. Vidare har skisserats en förgrening av vandringsleden norrut med utgångspunkt från reservatsområdet.

Reservatet avses alltså vara en knutpunkt för leder och utgångspunkt för besök och naturstudier på Brattforsheden. Området har stora förutsättningar att tjäna naturvårdens strävan att sprida kännedom och förståelse för de geologiska processerna. Kittelfältets spektakulära former kan antagas attrahera en stor publik. Anläggningar och naturvårdsförvaltningens åtgärder i övrigt skall utformas så att besök underlättas dock utan att slitaget blir besvärande. Härav följer att justeringar och kompletteringar fortlöpande kan bli aktuella.

3.2 Vandringsleder som förbinder "Ångsågen" (vid Alsterns sydspets), Alsterstjärnarna och Brattfors justeras i sin sträckning enligt kartbilden i bil 1.

Till den genomgående leden knyts ett system av korta promenadslingor. Avsikten är dels att underlätta naturstudierna dels att begränsa slitaget på markvegetationen. Lättläst vägvisning skall finnas i stigsystemet.

3.3 Lägerplats väster om Alsterstjärnarna är hårt sliten och bör avlastas. Bilvägen från P-platsen och ut avstänges för allmän trafik. Stugägarna och andra nyttjanderättshavare skall kunna ha tillgång till bilvägen med hjälp av nyckel till vägbom.

En avlastning och komplettering bör även ske genom tillkomsten av ytterligare lägerplats enligt markering på kartan i bil 1. Vid behov och särskild prövning av skötselrådet skall lägerplats kunna tagas ur bruk för att ge vegetationen tillfälle att återhämta sig.

3.4 Renhållning skall fortlöpande utföras under barmarkssäsong genom lokal tillsynspersonal. Sopor och latrin skall genom avtal omhändertas av kommunen.

3.5 Information

Naturvårdsförvaltaren skall verka för att allmänheten i olika former delges information om naturförhållandena. Samverkan skall därvid ske med kommunen och lokala intressenter.

All personal som medverkar i skötsel av Brattforsheden skall särskilt informeras.

Informationsskyltar vid de två entrépunkterna skall uppsättas, underhållas och efter hand kompletteras beträffande sakinnehåll. Enkel (mindre) skylt bör även finnas vid lägerplats (t ex inne i "gapskjul").

Enkel folder bör finnas gratis tillgänglig för allmänheten liksom mer innehållsrikt material mot avgift.

Guidade visningar med tillsynsmannen eller annan sakkunnig ledare bör organiseras i samverkan med lokala turistorgan.

3.6 Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt Svensk Standard (SIS 031522) genom naturvårdsförvaltaren.

4. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren skall tillse att gällande bestämmelser följes och att anläggningar för allmänheten hålls i gott skick.

Särskild tillsynsman skall finnas. För sådan tillsynsman skall avtal och arbetsinstruktion upprättas. Tillsyns-, underhålls- och informationsverksamhet inom hela Brattforsheden bör samordnas i samverkan mellan berörda intressenter. Naturvårdsförvaltaren skall verka för sådan utveckling bl a inom ramen för ett skötselråd.

Tillsynsman skall bistå allmänheten med information om naturförhållanden.

5. DOKUMENTATION

5.1 Naturvårdsförvaltaren skall verka för att naturförhållandena efter hand studeras samt redovisas. Sådan dokumentation skall bl a utnyttjas som underlag för översyn av skötselplanen.

5.2 Tillsynsman skall föra dagbok och dokumentera utförda åtgärder samt verksamhet inom området och årligen sammanställa redovisning inkluderande även iakttagelser om naturförhållanden.

6. NATURVÅRDSFÖRVALTNINGENS EKONOMI

6.1 Allmänt

Den kanske viktigaste åtgärden inom reservatet är information. Omfattningen av informationsverksamheten kan inte fångas in i en skötselplan. Satsningar är beroende av tilldelade anslag eller utveckling av avgiftsbelagda arrangemang. Naturvårdsförvaltaren skall arbeta för en hög ambitionsnivå.

6.2 Kostnader

En uppskattning av kostnaderna för naturvårdsförvaltningen redovisas i bil 2. Intäkter bedöms knappast vara aktuella under de första åren men kan ifrågakomma t ex genom samarbete med turistorgan, skolor m m beträffande informationsprogram.

6.3 Finansiering

Bekostas av staten:

Naturvårdsförvaltarens arbete med tillsyn, detaljplanering och utformning av "basinformation", skyltning, gränsmarkering och underhåll av anläggningar enligt skötselplanen samt åtgärder i samband med eventuella dispensärenden.

Bekostas av kommun eller speciellt lokalt organ:

Hämtning av sopor och latrin samt utveckling och drift av eventuellt tillkommande större informationssatsning.

Detta ärende kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövdingens stf länsråd Rune Beckman jämte ledamöterna Roland Arnesson, Sten Fogde, Arne Hult, Jan Hyttring, Sune Johansson, Bertil Jonasson, Sven Junzell, Helmer Karlsson, Göthe Knutsson, Gullan Lindblad, Berit Persson och Eric Persson samt suppleanterna Margareta Andresén och Gunnar Törnqvist.

I den slutliga handläggningen deltog även naturvårdsdirektör Wirén, företrädare för juridiska enheten, planenheten och lantmäterienheten, länsantikvarie Varenius samt byrådirektör Åhgren, föredragande.

Bilagor

1. Karta i skala 1:10 000
2. Bedömning av kostnaderna för naturvårdsförvaltningen
3. Grund för beslut om naturvårdsförordnanden på Brattforsheden. Utdrag ur förslag beträffande hela objektet
4. Besvärshänvisning